

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**РОЗВИТОК СТАТИСТИКИ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ
В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ ТА ГЛОБАЛЬНИХ
ЗРУШЕНЬ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Головне управління статистики в Одеській області;
Департаменту надання адміністративних послуг Одеської міської ради;

ПАТ АБ “ Південний” ;

ПуАТ «КБ «Акордбанк»;

Національний університет «Одеська політехніка»;

Одеський національний економічний університет;

Черкаський державний технологічний університет;

Національний університет «Одеська морська академія»;

Державна установа «Інститут ринку і економіко-екологічних
досліджень НАН України»;

Одеський національний університет імені І. І.Мечнікова

**РОЗВИТОК СТАТИСТИКИ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ
ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ГЛОБАЛЬНИХ
ЗРУШЕНЬ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Матеріали

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених*

Міжнародний гуманітарний університет (Одеса)

22 травня 2024 року

Tallinn
Teadmus

2024

УДК 311.21:33 (477)(063)

Р 64

Головний редактор збірника матеріалів конференції:

Рассадникова Світлана Іванівна, к.е.н., доцент, с.н.с., доцент кафедри економіки і міжнародних економічних відносин, Міжнародний гуманітарний університет.

Наукові рецензенти:

Степанов Вячеслав Миколаевич - головний наук. співр., д.е.н., професор Державної установи «Інститут ринку і економіко-екологічних досліджень НАН України»;

Гонта Олена Іванівна - д.е.н., професор, професор кафедри туризму Національний університет «Чернігівська політехніка».

Розвиток статистики бізнес-процесів в умовах інформаційно-комунікаційних технологій та глобальних зрушень: проблеми та перспективи: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених /за загальною редакцією Рассадникової С.І. Міжнародний гуманітарний університет, Одеса, 22 травня 2024 року. Tallinn: Teadmus, 2024. 194 с.

ISBN 978-9916-752-02-9

Анотація: Збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих вчених «Розвиток статистики бізнес-процесів в умовах інформаційно-комунікаційних технологій та глобальних зрушень: проблеми та перспективи» (Міжнародний гуманітарний університет, Одеса) містить тези виступів учасників, у яких висвітлено теоретико-практичні та соціально-економічні аспекти розвитку статистики бізнес-процесів в економіці.

Ключові слова: статистика, бізнес-процеси, інформаційно-комунікаційні технології, перспективи розвитку, глобальні зрушення, існуючі проблеми.

Abstract: The collection of materials of the All-Ukrainian Scientific and Practical Conference of Students and Young Scientists "Development of Business Process Statistics in the Conditions of Information and Communication Technologies and Global Shifts: Problems and Prospects" (International Humanitarian University, Odesa) contains abstracts of participants' speeches, which highlight theoretical and practical and socio-economic aspects of the development of statistics of business processes in the economy.

Keywords: statistics, business processes, information and communication technologies, existing problems, development prospects, global shifts.

ISBN 978-9916-752-02-9

© Міжнародний гуманітарний університет, 2024

Савостін Є.В.,

здобувач 4 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»,

Міжнародний гуманітарний університет.

Артюх О. В.,

д.е.н., проф., Одеський національний економічний університет

ТІНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ: СУТНІСТЬ, ВИДИ, ПРИЧИНИ ТА НАСЛІДКИ

Тіньова економіка України є однією з тем які жваво обговорюють в економічному просторі, починаючи від трактування терміну та продовжуючи оцінкою впливу на економічний розвиток держави та визначення частки економічної діяльності яка знаходиться в тіні. Ціль дослідження полягає в аналізі цього явища в національній економіці, її причини, проблеми для розвитку країни та шляхи їх усунення.

Тіньова економіка охоплює будь-яку господарську діяльність, яка здійснюється поза офіційним обліком і контролем держави. Це може бути легальна діяльність, що не декларується з метою уникнення податків, так і нелегальна діяльність, заборонена законом (контрабанда, контрафакт, продаж наркотичних речовин, нелегальний обіг зброї тощо) Такі процеси ведуть до втрат податкових надходжень, зниження ефективності державного регулювання та виконання суспільного договору.

Поширення тіньової економіки, макроекономічна розбалансованість і обмеженість ресурсів визнані Всесвітнім економічним форумом основними глобальними ризиками майбутнього десятиріччя. Згідно з його оцінками обсяги нелегальної торгівлі у 2016 р. становили близько 2,0 трлн дол. США, що складає приблизно 10 % світових торговельних потоків. Згідно з оцінками Організації економічного співробітництва та розвитку за наявності у світовій економіці близько 1,2 млрд офіційних робочих місць понад 1,8 млрд працівників, зайняті в

нелегальному секторі, що, відповідно, позбавляє їх соціальних гарантій.[1]

Для аналізу тіньової економіки науковці використовують такі методи розрахунку:

- електричний метод
- монетарний метод
- метод “витрати населення – роздрібний товарообіг ”
- метод збитковості підприємств.[1]

Електричний метод у своїй теоретичній основі базується на твердженні що економічну активність можна визначити на основі розбіжності в споживанні електроенергії підприємств та домогосподарств, чим більше розбіжність між показниками споживання електроенергії та виробленою продукцією – тим більше відсоток тіньового ринку, в Україні цей показник дорівнює за даними Міністерства Економіки – (27%).[2]

Метод “витрати населення – роздрібний товарообіг” характеризується використанням даних споживчих витрат населення та обігу товарів в економіці всередині країни, якщо сума споживчих витрат значно перевищує офіційні дані товарообігу та послуг – це може свідчити про неформальну економічну діяльність, в Україні цей показник – (22%).[2]

Метод збитковості підприємств передбачає використання фінансових даних підприємств для оцінки тінізації економіки, передбачається що деяка кількість підприємств які декларують низький рівень прибутку або наявність збитків, може свідчити про приховування реальних доходів з метою уникнення оподаткування. Аналіз подібних підприємств містить в собі вивчення фінансових звітів підприємства для виявлення аномалій у звітах та не відповідності показників. Використовуючи цей метод Міністерством Економіки була дана оцінка в (23%).[2]

Аналізуючи практику застосування наведених методів, необхідно зазначити, що найбільш поширеними серед вчених-економістів є макроекономічні методи. Найчастіше вони користуються монетарним методом оцінки масштабів тіньової економіки. Цей метод базується на припущенні, що в нормальних економічних

умовах існує певна залежність між обсягом грошової маси, що перебуває в обігу, та реальним ВВП за умов незмінності швидкості обігу грошей. У випадку України цей показник дорівнює (33%).[2]

За монетарним методом робиться припущення, що переважна більшість розрахункових операцій в тіньовій економіці здійснюються за готівку. Тому для оцінки змін, які відбуваються у неформальному секторі економіки, можна використовувати співвідношення між зростанням кількості готівкових грошей в обігу та загальним обсягом короткострокових депозитів економічних суб'єктів на банківських рахунках. Треба зазначити, що при застосуванні монетарного методу, враховуються наступні припущення: швидкість обігу грошей є рівноцінним як в офіційній, так і в тіньовій економіці; відносна частка готівкових коштів змінюється через зміну доходів, податків, відсоткових ставок або функціонування тіньової економіки.

За попередніми розрахунками Мінекономіки рівень тіньової економіки у 2021 році становив 32% від обсягу офіційного ВВП, що на 2 в.п. більше за показник 2020 року.[2]

Незначне збільшення рівня тіньової економіки відбулося на тлі «шокових» зростань світових цін на сировину (енергоносії й сільськогосподарську продукцію), які спонукали суб'єктів господарювання зменшувати ризики втрати лімітованих ресурсів в умовах збільшення виробничих витрат. Втім, упродовж 2021 року періодичні карантинні обмеження хоч і стримували розвиток та темпи відновлення більшості видів економічної діяльності (враховуючи регіональне епідемічне зонування), втім, по суті, вже не створювали суттєвих перепон для їх діяльності з огляду на кращу пристосованість до нових реалій, налагоджені збут та логістику з використанням цифрових технологій.[2]

Показники в 32% є вищими за країн-сусідів: Польща(20%), Румунія(24%), Чехія(11%). Це пов'язано з низкою системних проблем такі як низький рівень захисту прав власності, недостатній рівень захисту інтелектуальної власності, низький рівень ліквідності фондового ринку, захисту прав інвесторів, недосконалість судової системи країни, високий рівень корупції.

Отже, тіньова економіка є структурною проблемою, яка негативно впливає на економічний розвиток держави, зменшуючи податкові надходження та підриваючи ефективність державного регулювання. Високий податковий тиск, складність податкової системи, низька правова культура та недовіра до державних інституцій є основними причинами існування значного тіньового сектора. Для зменшення рівня тінізації економіки необхідно вжити комплексних заходів. Серед них — зниження податкового тиску, спрощення податкової системи, підвищення правової культури та довіри до державних органів, а також інтеграція сучасних інформаційних технологій для автоматизації обліку та контролю. Важливо також підтримувати малий та середній бізнес, надаючи їм пільги та спрощуючи процедури реєстрації. Ефективна боротьба з тіньовою економікою потребує також посилення контролю за незаконною діяльністю та реформування судової системи. Підвищення прозорості та справедливості судових процесів допоможе відновити довіру до правової системи та стимулюватиме легальну економічну діяльність.

Список використаної літератури:

1. О. Б. Бутнік-Сіверський. Тінізація економіки та інтелектуальної економіки як загроза національній безпеці країни та їх детінізація: *Монографія*. 2020. С.11-24
2. Міністерство Економіки України. Загальні тенденції тіньової економіки. *Аналітична записка*. 2022. С.2-6.

УДК 657 (075)

Рижикова В.Д.,

здобувач 4 курсу спеціальності «Міжнародні економічні відносини»,
Міжнародний гуманітарний університет.

Рассадникова С.І.

д.е.н., доцент, доцент кафедри та міжнародних економічних відносин,
Міжнародний гуманітарний університет